

زندگی انسان ایرانی در

فضاهای معماری معاصر

نویسندگان:

دکتر حمیدرضا صارمی

(عضو هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس)

شفیقه علی اصل

(عضو هیات علمی دانشگاه آزاد قم)

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	پیشگفتار
۹	مقدمه

فصل اول: مفاهیم و تعاریف

۱۳	۱-۱. مقدمه
۱۳	۱-۲. فرهنگ
۱۷	۱-۳. انسان
۱۹	۱-۳-۱. انسان شناسی به مثابه معرفت پایه در معماری
۲۱	۱-۳-۲. ابعاد برزی انسان
۲۷	۱-۳-۳. ساحت و بودی انسان
۲۸	۱-۳-۴. ضرورت ادراک ساحت انسان
۲۹	۱-۳-۵. نیازهای انسانی
۳۴	۱-۴. سبک زندگی
۳۸	۱-۵. فضا
۴۲	۱-۶. نتیجه گیری

فصل دوم: زندگی انسان ایرانی

۴۷	۲-۱. مقدمه
۴۷	۲-۲. سبک زندگی
۴۸	۲-۳. مفهوم سبک زندگی
۵۰	۲-۴. سبک زندگی و هویت
۵۲	۲-۵. محورهای اصلی سبک زندگی
۵۴	۲-۶. شاخص های تاثیرگذار بر سبک زندگی
۵۶	۲-۷. تأثیر جهان بینی بر تعریف از چیستی سبک زندگی
۵۷	۲-۸. سبک زندگی از دریچه توحید
۵۸	۲-۹. سبک زندگی اسلامی
۵۹	۲-۱۰. فرهنگ انسان ایرانی
۵۹	الف: فرهنگ چیست؟
۶۰	ب. مشخصه های فرهنگ ایرانی چیست؟
۶۳	۲-۱۱. قدرت، ثروت و سبک های زندگی در ایران
۶۴	۲-۱۲. توجه به نسبت چهارگانه زندگی براساس فرهنگ ایرانی

۶۵.....	۱۳-۲. سبک زندگی ایرانی - اسلامی
۶۶.....	۱-۱۳-۲. سبک زندگی سنتی
۷۳.....	۲-۱۳-۲. سبک زندگی معاصر
۷۴.....	۳-۱۳-۲. سبک زندگی مدرن
۷۶.....	۱۴-۲. تحول الگوهای سبک زندگی در ایران
۷۷.....	۱-۱۴-۲. سبک زندگی غربی در تقابل با مولفه های هویت ایرانی
۷۸.....	۲- احساس غرور و افتخار:
۷۹.....	۳- تمایل به حفظ یکپارچگی و به هم پیوستگی جامعه:
۷۹.....	۴- اهمیت فرهنگ و ارزش های ایرانی نسبت به سایر ارزش ها:
۸۰.....	۵- تعهد برای دفاع از سرزمین:
۸۱.....	۶- پیوند نقش آن در یکپارچگی ملی:
۸۳.....	۱۵-۲. تأثیر سبک زندگی غربی بر جامعه ایران
۸۵.....	۱۶-۲. حوزه های متأثر از سبک زندگی غربی
۸۵.....	حوزه اوقات:
۸۶.....	حوزه پوشش:
۸۶.....	حوزه تعاملات اجتماعی:
۸۶.....	۱۷-۲. نتیجه گیری

فصل سوم: فضای معماری معاصر و سنتی

۹۸.....	۱-۳. معماری معاصر
۱۰۱.....	۲-۳. اصول معماری معاصر
۱۱۱.....	۳-۳. تأثیرات تعامل کالبد و کاربر
۱۱۷.....	۴-۳. معماری سنتی
۱۲۱.....	۵-۳. اصول معماری سنتی
۱۲۵.....	۶-۳. تأثیرات تعامل کالبد و کاربر
۱۲۸.....	۷-۴. بازتاب سنت در معماری معاصر ایران
۱۳۴.....	۷-۳. نتیجه گیری

فصل چهارم: نتیجه گیری

۱۶۱.....	فهرست منابع
----------	-------------------

پیشگفتار

انسان ایرانی با گذر از سنت به مدرنیته با تغییرات بزرگی در سبک زندگی مواجه شده است. سبک زندگی مجموعه‌ای از طرز تلقیها و ارزشها، شیوه‌های رفتاری و سلیقه‌هایی است که انسانگر شرایط زندگی انسان می‌باشد. در سبک زندگی سنتی معمار وظیفه داشت حضور در فضا و ارتباط نزدیک با صاحبخانه و شناخت کلیه ابعاد روحی و روانی ارشانه‌ای متناسب با فرهنگ، دین و مذهب او طراحی می‌کرد که چنین خانه‌ای محل آسایش رآ، مش اهای خانه بود و این خانه به عنوان نگهبان از فرهنگ و هویت دینی صاحب خانه عمل می‌کرد و انسان سنتی در خانه‌ای مملو از روح و زندگی می‌زیست. در مقابل در خانه‌های معاصر، تغییرات در کالبد و فرهنگ آنقدر سریع اتفاق افتاده‌اند که انسان ایرانی در جریان این تغییرات بسیاری از داشته‌های خود در را در زمینه فرهنگ و معنای در جهان سنت جا گذاشته است. نتیجه آن شده است که انسان ایرانی در فضایی زندگی کند که با اینکه برای ساختنش هزینه زیادی صرف کرده است ولی از بودن در آن لذت نمی‌برد. فضاهایی که نه تامین کننده‌ی آسایش او هستند و نه آرامش او. در چنین شرایطی به قول ریکله "جهان چشم امید به ما بسته است". هدف از نگارش این کتاب نیز برداشتن قدمی هر چند کوچک برای نجات انسان ایرانی معاصر از خانه‌های بدون روح است. امید آنکه در این راه توانسته باشیم موفق باشیم.

معماری و فضای معماری کالبدی است که نشانی از خود فردی و جمعی یک جامعه را منعکس می‌سازد. این امر در مورد همه جوامع، از جمله جامعه ایران، صادق است. یکی از نسبت میان سبک زندگی ایرانی و فضای معماری سخن می‌گوییم، بی‌تردید عناصر و مؤلفه‌های گوناگونی را دخیل کرده‌ایم که مطالعه و بررسی آنها نیازمند پژوهش و تحلیل دشته‌ای است. نسبت میان سبک زندگی و معماری با مقوله هویت ایرانی معاصر و لا جرم بحث از شکل‌گیری نوع خاصی از فردیت، به تبع تحولات جدید، ارتباطی سخاوتمند دارد. اگر بتوان اذعان داشت که زندگی روزمره صرفاً قلمرو امور بدیهی، ثابت، و مبتنی بر عادت نیست، می‌توان به بررسی این امر پرداخت که شیوه زندگی فرد ایرانی و نحوه شکل‌دهی او به فضای معماری (در کالبد بیرونی و چیدمان داخلی) در طول زمان متغیر، به انباشتی پایا می‌شود که در کنش و واکنش‌هایی همیشگی، تأثیری مداوم و مستقیم از خود بر جای می‌گذارد.

درواقع، آدمی، علاوه بر داشتن روحیه، سلیقه، و رفتاری که او را به مثابه موجودی اجتماعی معرفی می‌کند، جهانی درونی نیز دارد. بدون این جهان درونی انسان «بی‌خود» می‌نماید؛ حتی آنگاه که برانگیختگی‌های اجتماعی اش را، به اعتبار تاریخی و سیاسی و مدنی آن، زیر عناوینی نظیر نوع دوستی و همدلی‌های قومی و نژادی و مذهبی می‌برد. آدمی از انجام فعالیت‌های جمعی خود قصدی جز پربار شدن یا بیش از دیروز خود را یافتن ندارد؛ حتی آنگاه که در محفلی اجتماعی و برای ترفیع

شرایط محیط انسانی تلاش می‌کند. با تحلیلی کلی و کارشناسانه از معماری امروز ایران از مشکلاتی که با آنها مواجهیم و جایگاه معماری معاصر و مفاهیم و اندیشه های فرهنگی - ایرانی در معماری، درمی‌یابیم که افکار بسیاری از معماران و کارگزاران امر را به خود معطوف ساخته و از آرایه ساختاری مشخص و الگویی منظم باز می‌دارد. به عبارت دیگر مسئله حاضر در معماری امروز ما، متأسفانه عدم شناخت و آگاهی از اصول اولیه معماری نیست، بلکه مشکل اصلی، نبودن تفکر معماری و ساختی در ساخت فرهنگی جامعه است که باید از خود و توانایی‌های جامعه، و جرد داشته باشد.

در این کتاب، با بررسی سبک زندگی ایرانی چون فردیت ایرانی و زندگی روزمره در بستر جامعه پیچیده و در حال حرکت ایران، کوشش خواهیم کرد تا نسبت میان مشخصه های سبک زندگی در ایران و شکل محل سکونت را تبیین کنیم و رابطه میان این دو را مورد بررسی قرار دهیم. هدف اصلی در این مقاله بررسی این مسئله خواهد بود که نوع فردیت شکل گرفته در ایرانی معاصر چه تأثیری بر پاسخ‌های وی به گزاره‌های پیش روی او، از حیث زیست اجتماعی، خواهد داشت. این پاسخ‌ها نهایتاً سبک زندگی او را رقم می‌زند، و این سبک زندگی بر زیستن در نوع خاصی از کالبد معمارانه تأثیر می‌گذارد.